

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Шебаніц Діана,
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри права
Маріупольський державний університет

ЧЕТВЕРТЕ ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ПРАВО НА ІНТЕРНЕТ

Сьогодні важко уявити людину, яка б не користувалася глобальною мережею Інтернет (далі - Інтернет). Інтернет – це інформаційне поле, зв'язок, досуг, робота та особливо зараз – безпека, тощо. З початку війни Інтернет став майже єдиним джерелом з якого українці отримували інформацію про небезпеку і мільйони людей мали змогу заздалегідь перейти до безпечних місць.

Право на Інтернет відносять до четвертого покоління прав людини. Становлення четвертого покоління почалось у ХХІ ст., та пов'язане з науковими відкриттями в галузі мікробіології, медицини, генетики, техніки, комп'ютерних технологій.

До переліку четвертого покоління прав належать: евтаназія, зміна статі, трансплантація органів, клонування, одностатеві шлюби, штучне запліднення, вільна від дитини сім'я, незалежне від державного втручання життя за релігійними, моральними поглядами, використання віртуальної реальності, доступ до Інтернету. Каталог людських прав четвертого покоління становлять дві підгрупи: соматичні права та інформаційні права.

У складі четвертого покоління прав людини чітко простежуються права, пов'язані з розвитком цифрових технологій, зокрема Інтернету, серед яких: право на вільний доступ до Інтернету, право на свободу слова в Інтернеті, право на захист конфіденційності і персональних даних в Інтернеті і онлайн-засобах інформації та інші так звані віртуальні права.

З приводу права всіх людей на доступ до Інтернету В.С. Татарова слушно зазначає, що ця необхідність зумовлена тим, що завдяки стрімким темпам розвитку Інтернет сприяє революційним перетворенням в усіх сферах суспільного життя. Інтернет уже став потужним фактором соціального, освітнього і культурного прогресу. Він надає нові можливості як державним органам, так і звичайним громадянам і працівникам освіти, усуваючи бар'єри до створення і поширення матеріалів, пропонуючи загальний доступ до джерел цифрової інформації, кількість яких постійно збільшується. Однак Інтернет містить також і певну частину потенційно неналежної, непристойної, образливої або протизаконної інформації і може іноді використовуватися як засіб злочинних дій. Хоча переваги Інтернету набагато перебільшують його потенційні недоліки, ігнорувати ці проблеми не можна [1, с. 106].

Важливе значення для розуміння стандартів поширення інформації у Всесвітній мережі мають документи, прийняті ООН, Радою Європи, ОБСЄ та іншими міжнародними організаціями. Зокрема, в резолюції Ради ООН з прав людини «Про сприяння, захист та здійснення прав людини в інтернеті» від 5 липня 2012 року сформульований дуже важливий принцип, відповідно до якого «права, які людина має офлайн, мають однаковою мірою бути захищені онлайн, зокрема, це свобода вираження поглядів, яка застосовується незалежно від кордонів та щодо будь-яких обраних особою ЗМІ відповідно до статті 19 Загальної декларації прав людини та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права». У цій резолюції визнається відкритий і глобальний характер Інтернету і міститься заклик до держав сприяти та полегшувати доступ до мережі [2].

У практиці Європейського Суду з прав людини питання доступу до Інтернету теж ставало предметом окремого розгляду. Зокрема, у рішенні за справою «Ахмет Юлдірім проти Туреччини» ЄСПЛ (ECHR Chamber judgment, case “Ahmet Yildirim v. Turkey”) (заява N. 3111/10) зафіксовано, що право безперешкодного доступу до Інтернету слід також визнати. Суд зазначив, що превентивний захід мав протиправні наслідки і не може вважатись таким, що спрямований виключно на блокування доступу до спірного сайту, оскільки він спричинив загальне блокування усіх сайтів, які надавав хостинг “Google Sites”. Водночас судовий контроль за блокуванням доступу до Інтернет-сайтів не передбачав умов, достатніх для запобігання зловживанню, адже національне право не передбачає жодної гарантії для запобігання тому, аби захід з блокування, спрямований на конкретний сайт, не використовувався як засіб загального блокування» [3, с. 269].

Через мережу Інтернет деякі країни проводять вибори голови держави та парламенту, місцеві вибори. Таким чином, слід визнати, що Інтернет став засобом реалізації не однієї норми Загальної декларації прав людини чи Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, але сукупності громадянських та політичних прав, визнаних міжнародними договорами. Неможливо не погодитися з тим, що сьогодні Інтернет став потужною базою для міжнародної комунікації, платформою для отримання освіти, засобом впливу на соціальні процеси. Поширення інформації про неякісну продукцію, послуги незалежними користувачами забезпечує цілу низку економічних, соціальних та культурних прав. Причому часто Інтернет стає засобом набагато впливовішим, аніж діяльність державних контролюючих органів. Таким чином, не слід обмежувати право на доступ до Інтернету лише як складову частину права на свободу переконань та поглядів. Багатофункціональність мережі Інтернет забезпечує реалізацію великої кількості прав та свобод людини [4, с.147].

Незважаючи на те, що у сучасному світі право на доступ до Інтернету є необхідним для повноцінного життя людини та громадянина, у деяких зарубіжних державах воно піддається обмеженню.

Яскравим прикладом тотального Інтернет-контролю є Китайська народна республіка. У країні працює система фільтрації контенту, уведена ще в 2003 р. Саме вона значно обмежує доступ користувачів до більшості соціальних мереж, усесвітньо відомого сайту «Вікіпедія» та багатьох інших Інтернет-ресурсів. Влада КНР сама вирішує, яку інформацію вправі споживати її громадяни та що саме вони можуть публікувати й обговорювати. Такі дії є явним порушенням уже згадуваної ст. 19 Загальної декларації прав людини. Сама цінність Інтернету полягає у свободі одержання інформації та її поширення згідно з волею користувачів.

Слід зазначити, що деякі країни офіційно визнали зазначене право. Серед таких – Фінляндія, Швеція, Естонія, Франція, Греція, Іспанія та ін. Велику роль у цьому відіграють і національні суди інших країн. У червні 2009 р. Конституційна Рада, орган конституційного контролю Франції, проголосила доступ до Інтернету основоположним правом людини в категорично сформульованому рішенні. А Конституційний Суд Коста-Ріки у своєму рішенні від 30 липня 2010 р. визнав право доступу до Інтернету фундаментальним правом людини [4, с.148].

Слід зазначити, що користування системою Інтернет в Україні потребує подальшого нормативно-правового регламентування особливо з метою запобігання Інтернет шахрайству.

Література

1. Татарова В.С. Особливості правового регулювання мережі «Інтернет». *Управління розвитком*. 2014. № 6. С. 105–108. URL:<http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7695/1/Татарова.pdf>
2. Міжнародні та національні стандарти свободи слова в інтернеті. Платформа прав людини. URL: <https://ppl.org.ua/bibliotech/mizhnarodni-ta-nacionalni-standarti-svobodi-slova-v-interneti>
3. Попович Т., Шаварин А. Сутнісне наповнення четвертого покоління прав людини. *Теорія держави і права*. 2019. № 12. С. 266-271. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/12/50.pdf>
4. Швидка Т., Ніколенко А. Законодавче закріплення права на доступ до інтернету. *Конституційне право*. 2021. № 5. С. 145-150. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/25.pdf>